

га дѣлитель-тъ е цѣло число или дробь, по-голъма отъ единицѣ; а ако ли ся раздѣли на правилнѣ дробь, тога то отъ дѣленіе-то ще ся *увеличи*. За примѣръ, $12 : 4 = 3$; $12^{4/3} = 9$; $12^{4/7} = 21$. Тукъ $3 < 12$, $9 < 12$, а $21 > 12$. Гдѣ-то ще рѣче *да умножимъ* не всякога значи *да увеличимъ*, и *раздѣлимъ* не всякога значи *да умалимъ*.

102. Понеже частно-то число, умножено на дѣлителя, трѣбва да произведе дѣлимо-то; дѣлимо-то число, раздѣлено на частно-то, трѣбва да даде дѣлителя, то лесно можемъ рѣши слѣдующы-ты питанія:

I. *Какво число трѣбва да ся умножи на $\frac{2}{3}$ за да ся получи произведение 30?* — Нека това число да е x , то трѣбва да бѣде $\frac{2}{3} \times x = 30$. А $\frac{2}{3}$ и x като сж множителіе на число 30, то едно-то отъ тѣхъ трѣбва да вземемъ за дѣлитель, а друго-то за частно число; спорядъ това x ще ся найде, като раздѣлимъ 30 на $\frac{2}{3}$:

$$x = 30 : \frac{2}{3} = 30 \times \frac{3}{2} = 45. \text{ Таково е искано-то число.}$$

II. *На какво число трѣбва да ся раздѣли $\frac{3}{4}$, за да ся получи частно $\frac{3}{5}$?* — $\frac{3}{4} : x = \frac{3}{5}$.

Дѣлитель-тъ x ще ся найде, като раздѣлимъ $\frac{3}{4}$ на дадено-то частно: $x = \frac{3}{4} : \frac{3}{5} = \frac{3}{4} \times \frac{5}{3} = 1\frac{1}{4}$.

III. *Какво число трѣбва да ся раздѣли на $2\frac{5}{11}$, за да ся получи частно число $= \frac{1}{3}$?* — Нека това дѣлимо число да бѣде x ; то $x : 2\frac{5}{11} = \frac{1}{3}$.

Като умножимъ дѣлителя на частно-то, ще ся найде дѣлимо-то x : $x = 2\frac{5}{11} \times \frac{1}{3} = \frac{27}{11} \times \frac{1}{3} = \frac{9}{11}$.

Примѣри отъ смѣсено дѣйствие.

Да ся раздѣли $7 + \frac{2}{3}$ на $\frac{3}{4} - \frac{1}{9}$. Това дѣйствие ще ся напише така: $(7 + \frac{2}{3}) : (\frac{3}{4} - \frac{1}{9})$.

Нъ $7 + \frac{2}{3} = \frac{23}{3}$, а $\frac{3}{4} - \frac{1}{9} = \frac{23}{36}$; та

$$(7 + \frac{2}{3}) : (\frac{3}{4} - \frac{1}{9}) = \frac{23}{3} : \frac{23}{36} = \frac{23}{3} \times \frac{36}{23} = 12.$$

Примѣръ.

$$(12 - \frac{4}{9}) : 13.$$

$$\text{Нъ, } 12 - \frac{4}{9} = \frac{104}{9}, \text{ та } (12 - \frac{4}{9}) : 13 = \frac{104}{9} : 13 = \frac{104}{9 \times 13} = \frac{8}{9}.$$

$$\text{Примѣръ. } 17 : (7\frac{1}{8} + 2\frac{5}{5}) = 17 : \frac{51}{40} = 17 \times \frac{40}{51} = \frac{40}{3} = 13\frac{1}{3}.$$

$$\begin{aligned} \text{Примѣръ. } (11\frac{1}{12} - 2\frac{1}{13} + 5\frac{1}{14}) : (3\frac{1}{7} - 5\frac{1}{13}) &= \frac{2446}{2184} \times \frac{91}{4} = \\ &= \frac{2446}{24 \times 4} = \frac{1223}{48} = 25\frac{23}{48}. \end{aligned}$$

$$\text{Примѣръ. } (3\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{6} \times 3\frac{3}{4}) : (2\frac{1}{7} \times 15\frac{1}{16} \times 12) = \frac{49}{72}.$$

$$\text{Примѣръ. } [(2\frac{1}{9} + 5\frac{1}{12}) \times \frac{60}{253} - 3\frac{1}{44}] : \frac{1}{6} = \frac{1}{2}.$$